

Pensioenfonds van de Nederlandse Bisdommen

Verslag van de niet-uitvoerende bestuurders van PNB

Verslagjaar 2023

Inleiding

Het verslagjaar 2023 is voor PNB een zeer feestelijk jaar geweest, het 50-jarige bestaan van PNB is gevierd met een “Dag van de Toekomst”, daarnaast is ook de 50-jarige samenwerking met pensioenuitvoeringsorganisatie AZL gevierd.

Tegelijkertijd gingen de ontwikkelingen in de pensioensector door. Op 1 juli 2023 is de Wet toekomst pensioenen van kracht geworden. Deze wet en de voorbereiding op de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel was een centraal gespreksonderwerp in 2023. Er is de nodige aandacht uitgegaan naar diverse deelaspecten binnen deze transitie. Daarnaast bleef de financiële positie van PNB in 2023 robuust. In lijn met de missie en ambitie van het fonds heeft dan ook volledige indexatie per 1 januari 2024 kunnen plaatsvinden. Ook is in lijn met het premiekortingsbeleid besloten om voor 2024 wederom een aanzienlijke premiekorting te verlenen.

Daarmee kijken de niet-uitvoerende bestuurders met tevredenheid terug op de situatie in en het verloop van het jaar 2023.

Bij deze en nog veel meer ontwikkelingen is het niet-uitvoerend bestuur vanuit zijn bestuurlijke rol betrokken geweest. Hierover wordt gerapporteerd in het reguliere bestuursverslag. In het vervolg van dit eigen verslag van het niet-uitvoerend bestuur worden de relevante ontwikkelingen specifiek vanuit toezichtperspectief belicht. Allereerst zal echter worden ingegaan op de opdracht en werkwijze van het intern toezicht van PNB.

Opdracht en werkwijze intern toezicht

De bestuurlijke organisatie van PNB is op basis van het omgekeerd gemengd bestuursmodel ingericht. Het bestuur van PNB bestaat uit vier uitvoerende bestuurders en vijf niet-uitvoerende bestuurders, waaronder de onafhankelijke voorzitter. De niet-uitvoerende bestuurders laten zich in hun toezichthoudende taak bijstaan door een onafhankelijke Auditcommissie. Daarnaast is het sleutelfunctiehouderschap interne audit, ter verdere versterking van het intern toezicht, aan een niet-uitvoerend bestuurder toebedeeld.

In het bestuursreglement is een taakverdeling vastgelegd waaruit volgt dat het bestuur als geheel verantwoordelijk is voor de vaststelling van de strategie, het beleid en de begroting, en dat de uitvoerende bestuurders verantwoordelijk zijn voor de uitvoering van dit beleid alsmede - in voorkomend gevallen - voor het toezicht op partijen die diensten voor het fonds verrichten. De niet-uitvoerende bestuurders zijn op hun beurt belast met het intern toezicht. Dit onderscheid in taken en verantwoordelijkheden komt ook tot uitdrukking in de agenda, de bestuursstukken alsmede in de notulen van de bestuursvergaderingen.

Over het toezicht op de werkzaamheden van het bestuur leggen de niet-uitvoerende bestuurders verantwoording af aan het Verantwoordingsorgaan. Naast de bepalingen in de Pensioenwet, volgen de niet-uitvoerende bestuurders de Code Pensioenfonds bij het uitoefenen van hun toezichttaak.

Per 1 januari 2024 is een nieuwe Code Pensioenfonds van kracht. Deze vervangt de Code daterend uit 2018. Het intern toezicht binnen pensioenfonds werd gevoerd op basis van een, separaat aan de oude

Code, door de Vereniging van Intern Toezichthouders Pensioensector (hierna: VITP) opgestelde
45 Toezichtcode, laatstelijk herzien in 2019. Aangezien in de nieuwe Code is voldaan aan de wens van de VITP
om de principes en de normen uit de VITP Toezichtcode te integreren in de nieuwe Code Pensioenfondsen,
heeft de VITP met het uitbrengen en van kracht worden van de nieuwe Code Pensioenfondsen besloten om
haar separate Toezichtcode in te trekken. Voor het verslagjaar 2023 heeft het niet-uitvoerend bestuur nog
de tot 31 december 2023 geldende Code (alsmede de daarop gebaseerde VITP Toezichtcode) gehanteerd.

50 In de verdere professionalisering en doorontwikkeling van de implementatie van het bestuursmodel heeft
het niet-uitvoerend bestuur in het vierde kwartaal van 2023 voorgesteld om een toetsingskader op te
stellen voor het interne toezicht dat zij voert. Dit is uitgewerkt in een toezichtvisie en een te hanteren
normenkader. Hiermee wordt, voor wat betreft het intern toezicht, tevens invulling gegeven aan de nieuwe
55 Code Pensioenfondsen.

Vergaderingen 2023 en zelfevaluatie

In 2023 hebben de niet-uitvoerende bestuurders tweemaal apart vergaderd. Hierbij was tevens de
Auditcommissie aanwezig. Daarnaast heeft een gezamenlijke vergadering van de niet-uitvoerende
60 bestuurders met een delegatie van het Verantwoordingsorgaan plaatsgevonden. Hierin hebben de niet-
uitvoerende bestuurders verantwoording afgelegd over het door hen gevoerde toezicht in 2022. Tijdens de
najaarsvergadering van het niet-uitvoerend bestuur heeft de evaluatie plaatsgevonden van het intern
toezicht langs de vier principes van de VITP Toezichtcode.

65 Verder hebben de niet-uitvoerende bestuurders, deel uitmakend van het bestuur, aan alle algemene
bestuursvergaderingen in het verslagjaar deelgenomen. Tot slot heeft de heer Vergroesen, als
sleutelfunctiehouder interne audit binnen het niet-uitvoerend bestuur, vergaderingen georganiseerd
waarin het auditjaarplan, opdrachtbrieven en auditrapportages zijn besproken. Daarnaast heeft hij vanuit
zijn sleutelfunctiehouderschap interne audit enkele assurance bijeenkomsten van het klantenplatform van
70 de uitvoeringsorganisatie bijgewoond.

Opvolging eerdere aanbevelingen

De niet-uitvoerende bestuurders stellen op basis van een integraal door het uitvoerend bestuur
bijgehouden overzicht vast dat de meeste aanbevelingen van de diverse controlerende partijen over het
75 verslagjaar 2022 zijn opgevolgd. Een beperkt deel wordt op een later moment opgepakt. Aanbevelingen van
het niet-uitvoerend bestuur over 2022 die nog steeds van kracht zijn maar nog niet zijn afgerond in 2023:

- Afsluitende rapportage over impact systeem migratie naar platform GSAM, daarnaast ook daarna
blijvende aandacht voor juridische risico's en privacy risico's gelet op internationale context.
- Impact verplichtingen DORA verordening in kaart brengen en voorbereidingen treffen implementatie.

80

Kerntaak

Op grond van artikel 104 Pensioenwet bestaat de kerntaak van de niet-uitvoerende bestuurders uit het
toezicht op:

- de uitvoering van het beleid en de algemene gang van zaken;
- 85 ▪ de adequate risicobeheersing; en
- de evenwichtige belangenafweging.

Norm 46 van de tot 2024 geldende Code Pensioenfondsen voegt hier aan toe dat het intern toezicht moet
bijdragen aan het effectief en slagvaardig functioneren van het fonds en aan een beheerste en integere
bedrijfsvoering.

90

Per onderdeel is door de niet-uitvoerende bestuurders een aantal normen geformuleerd (mede gebaseerd op de voormalige uitgangspunten van de VITP). In het vervolg van dit verslag zal op deze aspecten nader worden ingegaan. Eventuele aanbevelingen aan het uitvoerend bestuur zijn hierin zichtbaar weergegeven. Vervolgens volgt een samenvatting van de voornaamste aanbevelingen van de Auditcommissie. En aan het slot van dit verslag wordt ingegaan op de thema's waarop het niet-uitvoerend bestuur het komende jaar zijn bijzondere aandacht vanuit toezichtperspectief zal vestigen.

95

Toezicht uitvoering beleid en algemene gang van zaken

Besturing van het fonds (bestuur, cultuur en gedrag)

100 **Norm:** De niet-uitvoerend bestuurders vormen zich een oordeel over het bestuur van het fonds.

De niet-uitvoerende bestuurders oordelen positief over de wijze waarop de uitvoerende bestuurders hun rol in het afgelopen jaar hebben uitgevoerd. Reeds in 2020 zijn grote stappen gezet waarmee de werking van het omgekeerd gemengd model sterker tot uitdrukking is gebracht. Het professioneel samengesteld uitvoerend bestuur komt naast de zes reguliere vergaderingen regelmatig via een beeldbelverbinding bij elkaar. Op die manier zijn de uitvoerende bestuurders nauw betrokken bij de dagelijkse gang van zaken en hebben zij de mogelijkheid om waar nodig tijdig bij te sturen.

105

Het uitvoerend bestuur houdt het niet-uitvoerend bestuur tussentijds goed op de hoogte en legt tijdens de bestuursvergaderingen uitgebreid en op doorlopende basis verantwoording af over de voorbereiding van beleidswijzigingen, de uitvoering van beleid en het toezicht op uitbestedingspartijen. Daarnaast heeft het niet-uitvoerend bestuur de beschikking over de documentatie die het uitvoerend bestuur ontvangt, en kan (als toehoorder) op ad-hoc basis worden deelgenomen aan de uitvoerend bestuur vergaderingen. Verder stelt het niet-uitvoerend bestuur vast dat de onderlinge taakverdeling in de praktijk goed tot uitdrukking komt en in de praktijk zijn vruchten afwerpt.

110

115

Voorts is het niet-uitvoerend bestuur onverminderd tevreden over de professionele wijze waarop de heer Vergroesen het sleutelfunctiehouderschap interne audit, in samenwerking met de Auditcommissie en vervuller van de interne auditfunctie, in 2023 heeft uitgevoerd. De auditjaarkalender is door het bestuur vastgesteld en de audits zijn naar behoren uitgevoerd. Het niet-uitvoerend bestuur ervaart de wijze waarop de interne auditfunctie in 2023 bij het PNB georganiseerd is als versterking van het functioneren van het intern toezicht bij PNB.

120

Het niet-uitvoerend bestuur is tot slot tevreden over de wijze van functioneren van het bestuur als geheel. De opkomst tijdens vergaderingen is zeer goed, de bestuurders zijn goed voorbereid en zeer betrokken bij het fonds. Er is voldoende ruimte voor discussies en de bestuurders gaan open, respectvol en op een kritisch-constructieve wijze met elkaar om. De enige kanttekening is de zorg voor een voldoende bezetting van alle bestuursfuncties en de diversiteit binnen het voltallige bestuur. Ondanks intensieve inzet en doorlopende zoektocht naar mogelijke bestuurskandidaten t.b.v. (toekomstige) vacatures blijft dit een punt van continue aandacht.

125

130

Beleid van het bestuur, algemeen

Norm: De niet-uitvoerend bestuurders vormen zich een oordeel over de totstandkoming en uitvoering van het beleid.

135

Het niet-uitvoerend deel van het bestuur is gelet op de karakteristieken van het omgekeerd gemengd model betrokken bij de totstandkoming van het beleid. De voorbereiding van beleidswijzigingen en (toezien op) de uitvoering van beleid liggen evenwel uitdrukkelijk bij de uitvoerende bestuurders. Het niet-uitvoerend bestuur is tevreden over de wijze waarop beleids- en besluitvoorbereiding in de vergaderingen van het uitvoerend bestuur plaatsvindt en de hierbij geboden ondersteuning door het bestuurssecretariaat.

140

Belangrijke onderwerpen die door het uitvoerend bestuur, in samenwerking met de commissies, in 2023 zijn voorbereid c.q. waarover het bestuur in 2023 heeft besloten zijn:

145

- de invoering van een verantwoordingsdocument WTP en diverse updates daarvan;
- de evaluatie en bijstelling van het strategisch beleidsplan 2023-2025;
- de update van het geschiktheidsplan;
- de geactualiseerde pensioenreglementen en ABTN 2024;
- de richtlijnen vermogensbeheer 2024;
- de toeslagen en premies per 1 januari 2024;
- de actualisatie en verdieping van het MVB-beleid; en
- de begroting van de uitvoeringskosten en het bestuurlijk jaarplan 2024.

150

155

De niet-uitvoerend bestuurders zijn voorts tevreden over de uitvoering van het beleid door het uitvoerend bestuur c.q. op hun toezicht op de uitvoering van beleid door dienstverleners. De niet-uitvoerend bestuurders zien de risico's die deze dienstverleners lopen door de invoering van nieuwe systemen en procedures in verband met de WTP ook extra aandacht krijgen in de activiteiten van de uitvoerend bestuurders.

Beleggingsbeleid en MVB

160

Norm: PNB voert een beleggingsbeleid dat in overeenstemming is met de prudent-person regel. Alle beleggingen worden gedaan in het belang van de aanspraken van deelnemers en pensioengerechtigden.

165

De waarmerkend actuaris heeft bevestigd dat het beleggingsbeleid in overeenstemming is met deze prudent-person-regel. Over het toezicht op de uitvoering van het beleggingsbeleid door de beleggingscommissie is het niet-uitvoerend bestuur positief. Het niet-uitvoerend bestuur ervaart het als positief dat belangrijke voorstellen van de beleggingscommissie eerst in het uitvoerend bestuur besproken worden alvorens het bestuur hierover besluit.

170

In 2023 heeft een actualisatie van het MVB-beleid plaatsgevonden. Ook zijn verschillende initiatieven gerealiseerd om verdere stappen op MVB-gebied te zetten. Een belangrijke ontwikkeling betrof het besluit om voor de aandelenbeleggingen (ontwikkelde markten) een EU klimaatbenchmark te gaan volgen, waarmee binnen deze allocatie een CO₂-reductie wordt bereikt in lijn met het Akkoord van Parijs. Daarnaast is besloten om het uitsluitingsbeleid uit te breiden naar een landenbeleid waarmee staatsobligaties van landen die in de categorie van meest grove en structurele schendingen van internationale normen, waaronder mensenrechten, vallen, als investering worden uitgesloten.

175

180

Het niet-uitvoerend bestuur oordeelt positief over de specifieke aandacht die PNB in 2023 heeft besteed aan maatschappelijk verantwoord beleggen. PNB is weliswaar een fonds van kleine omvang maar tegelijkertijd betreft het een instelling van de R.-K. kerk, hetgeen een bijzondere verantwoordelijkheid met zich meebrengt op het gebied van maatschappelijk verantwoord beleggen.

185 Het niet-uitvoerend bestuur is voorts zeer tevreden over het functioneren van de beleggingscommissie hetgeen ook naar voren komt in de kwaliteit van de besprekingen binnen deze commissie en de adviezen die vanuit deze commissie aan het bestuur worden uitgebracht. Daarnaast stelt het niet-uitvoerend bestuur met groot genoegen vast dat twee uiterst bekwame personen bereid zijn gevonden om de aanstaande vacatures in deze commissie in te vullen. Deze kandidaten brengen specifieke expertise mee op het gebied van ESG en marktkennis, hetgeen een waardevolle aanvulling zal zijn op de veelal strategische beleggingskennis binnen de huidige samenstelling van deze commissie.

190 **Communicatiebeleid**

Norm: De uitvoerend bestuurders zorgen voor een adequate uitvoering van het communicatiebeleid.

195 De persoonlijke pensioeninformatie is goed toegankelijk en het pensioenbewustzijn wordt bevorderd. Verder stimuleert het communicatiebeleid de dialoog met de belanghebbenden over het gevoerde en het te voeren beleid.

200 Ook in de communicatie is steeds meer aandacht voor de Wet toekomst pensioenen. Deelnemers worden goed meegenomen in de besluitvorming rond de overgang naar de nieuwe pensioenregeling. Op 1 juli 2023 ging ook de Open Norm keuzebegeleiding in, welke van invloed is op de wijze waarop pensioenfondsen met deelnemers communiceren. De inrichting van keuzebegeleiding is een uitwerking van de zorgambitie van het fonds. In het verslagjaar is bij de huidige zorgambitie stilgestaan, maar dit blijft, zeker in het kader van transitie, een heel belangrijk onderwerp dat in de komende jaren op de agenda zal (moeten) blijven staan.

205 **Uitbestedings- en inkoopbeleid**

Norm: Het bestuur is verantwoordelijk voor alles wat door dienstverleners, waaraan activiteiten zijn uitbesteed, wordt uitgevoerd. Het bestuur heeft een visie op deze uitvoering van activiteiten en stelt eisen aan de kwaliteit. Daarbij wordt het kostenniveau nauwlettend in de gaten gehouden.

210 Het niet-uitvoerend bestuur is in zijn algemeenheid tevreden met de wijze waarop het Uitbestedings- en inkoopbeleid wordt uitgevoerd door het uitvoerend bestuur.

215 **Doorlopende aanbeveling:** Extra aandacht wordt nog steeds gevraagd voor de monitoring van de pensioenuitvoeringsorganisatie, gelet op het feit dat zij naast de intensieve voorbereidingen van de dienstverlening op het nieuwe pensioenstelsel tevens moet waarborgen dat de reguliere dienstverlening op niveau blijft. Dat dit laatste een uitdaging is, blijkt onder meer uit SLA-afspraken die de afgelopen periode niet altijd volledig zijn nagekomen en het toenemend aantal operationele incidenten dat heeft plaatsgevonden.

220 Voorts blijven de gevolgen van de overname van NN IP door Goldman Sachs Asset Management (GSAM) nog steeds een aandachtspunt. Het niet-uitvoerend bestuur ziet uit naar een afsluitende rapportage over de impact van de systeem migratie naar het platform van GSAM.

225 Tot slot is het van belang dat het PNB tijdig de juiste stappen zet ter implementatie van de DORA-verplichtingen voor eind 2024. Het niet-uitvoerend bestuur stelt vast dat dit onderwerp voldoende aandacht heeft binnen het uitvoerend bestuur en acht het positief dat PNB zich op dit specialistische onderwerp laat bijstaan door een extern IT-consultant.

Toekomstoriëntatie, strategie en Wet toekomst pensioenen

230 **Norm:** PNB dient jaarlijks een evaluatie te doen en daarbij de toekomstbestendigheid van het fonds te beoordelen: doen we zaken goed en doen we de goede zaken, met als uitgangspunt wat is het beste voor de deelnemer.

235 Zoals in het bestuursverslag valt terug te lezen is in 2023 het nieuwe strategisch beleidsplan voor de periode 2023-2025 voor het eerst geëvalueerd. Het niet-uitvoerend bestuur is tevreden over de wijze waarop de strategische doelstellingen over de afgelopen periode gerealiseerd zijn. Met dit plan ligt er een sterk fundament ten grondslag aan de strategie voor de komende periode.

240 Naast het waarmaken van de huidige strategische ambitie alsmede stabilisering en professionalisering van de organisatie ligt ook vanuit strategisch perspectief in de huidige planperiode de nadruk op een beheerste transitie binnen de Wet toekomst pensioenen.

245 Het niet-uitvoerend bestuur stelt vast dat het uitvoerend bestuur en de betreffende commissies c.q. de projectmanager WTP veel aandacht besteden aan de voorbereidingen op het nieuwe pensioenstelsel. Hoewel PNB pas per 1 januari 2028 op het nieuwe stelsel zal overstappen wordt nu al veel tijd en energie gestoken in een zorgvuldige projectaanpak. Dit is ook noodzakelijk, aangezien pensioenfondsen ongeacht de beoogde transitiedatum voor 1 juli 2025 het wettelijk verplicht implementatieplan bij DNB ingediend moeten hebben. Uiterlijk 31 december 2024 dienen “sociale partners” formele besluitvorming met betrekking tot de inrichting van de toekomstige pensioenregeling te hebben afgerond en vastgelegd in een zogenaamd transitieplan. Dit vereist o.m. besluitvorming over de contractkeuze. Het (niet-uitvoerend) 250 bestuur heeft zijn zorgen over het tijdig realiseren van de tijdslijnen overgebracht naar de “sociale partners”. 2024 wordt dan ook een belangrijk en spannend jaar en hoewel “sociale partners” primair aanzet zijn heeft PNB hierin een belangrijke rol als facilitator en regievoerder. Het niet-uitvoerend bestuur heeft er alle vertrouwen in dat het uitvoerend bestuur zijn verantwoordelijkheid hierin zal nemen en het proces adequaat zal stroomlijnen.

255

Naleving Code Pensioenfondsen

Norm: Het bestuur als geheel onderschrijft de normen uit de Code Pensioenfondsen. Daar waar normen niet (volledig) worden nageleefd wordt hierover gemotiveerd verantwoording afgelegd in het bestuursverslag.

260

Conform norm 47 van de Code Pensioenfondsen rapporteert het intern toezicht jaarlijks bij voorkeur in het bestuursverslag aan de hand van de acht thema's van de Code op welke wijze de Code binnen het pensioenfonds wordt nageleefd en toegepast. Aangezien dit een verantwoording van het voltallige bestuur betreft, wordt verwezen naar het bestuursverslag. In dit verslag van de niet-uitvoerend bestuurders wordt 265 volstaan met een korte beschouwing bij twee thema's die vanuit toezichtperspectief in het afgelopen jaar bijzondere aandacht verdienen:

▪ *Transparantie bevorderen*

270 *Het fonds streeft openheid na, communiceert over missie, strategie en risico's en legt verantwoording af over gevoerd beleid.*

Het naleven van deze normen volgt deels uit de wet en betreft voor een groot deel een vanzelfsprekendheid.

Tegelijkertijd acht het niet-uitvoerend bestuur het van belang om te melden dat juist in het kader van de transitie naar het nieuwe stelsel extra maatregelen zijn getroffen om belanghebbenden te informeren over c.q. te betrekken bij de belangrijkste ontwikkelingen. Te denken valt aan de deelnemers die via de website maar ook in de zomer- en winternieuwsbrieven geïnformeerd blijven. Daarnaast is er een sessie georganiseerd voor “sociale partners” waarin zij geïnformeerd zijn over het nieuwe pensioenstelsel ter voorbereiding op de in te vullen vragenlijst inzake de eerste voorkeuren voor de toekomstige pensioenregeling als onderdeel van het bij de implementatie gevolgde stappenplan. Ook vond frequent overleg plaats tussen PNB en een vertegenwoordiging van het Economencollege ter voorbereiding op de transitie en de hierin te maken afspraken. En niet op de laatste plaats is ook het Verantwoordingsorgaan meegenomen in de ontwikkelingen tijdens de gezamenlijke vergaderingen en studiedag afgelopen jaar.

Aanbeveling: Het niet-uitvoerend bestuur acht het cruciaal dat alle relevante partijen gedurende het proces continu voldoende betrokken en gehoord blijven teneinde tot een gezamenlijk gedragen regeling te komen.

▪ ***Toezicht houden en inspraak waarborgen***

PNB waarborgt intern toezicht op de kwaliteit en integriteit van de bedrijfsvoering

Het functioneren van de governance van PNB heeft een forse ontwikkeling doorgemaakt in de afgelopen jaren en evolueert nog steeds. Dit hangt mede samen met de gewijzigde personele bezetting van het bestuur maar ook met de ervaring die de afgelopen jaren is opgedaan. Het (algemeen) bestuur richt zich op het vaststellen van de strategie en het beleid, terwijl de uitvoerende bestuurders verantwoordelijk zijn voor de uitvoering daarvan. De uitvoerend bestuurders vergaderen frequent apart en leggen rekenschap af over de door hun uitgevoerde werkzaamheden aan het niet-uitvoerend bestuur. Dit vormt een goede basis voor het uitvoeren van de toezichttaak door het niet-uitvoerend bestuur.

Daarnaast zijn ook specifiek vanuit het perspectief van intern toezicht stappen gezet de afgelopen periode. Na een gedegen inwerkperiode is dhr. Hoogma vorig jaar benoemd tot niet-uitvoerend bestuurder namens actieve deelnemers als opvolger van dhr. Bultsma. Ook is dhr. Teeuwen geschikt en bereid gevonden om de vacature namens pensioengerechtigden in het niet-uitvoerend bestuur in te vullen. Daarnaast zijn maatregelen getroffen om de continuïteit binnen de Auditcommissie te waarborgen. Het intern toezicht is daarmee op sterkte en goed voorbereid op de uitdagingen die in het kader van de transitie op het pensioenfonds te wachten staan.

Toezicht adequate risicobeheersing

Norm: Het intern toezicht beoordeelt of de risicobeheersing adequaat is.

In de afgelopen jaren zijn de nodige stappen gezet die tot een verdere versterking en effectiviteit van het integraal risicomanagement (IRM) hebben geleid. Een belangrijk punt in dit verband is de afgesproken IRM-cyclus waarmee ervoor gezorgd wordt dat alle risicocategorieën ten minste één keer in de drie jaar meer in detail geëvalueerd worden. In 2023 heeft o.a. een evaluatie van de integriteitsrisico's, de ESG-risico's, de uitbestedingsrisico's en juridische risico's plaatsgevonden. Daarnaast is in 2023 gelet op de transitie specifiek en uitgebreid stilgestaan bij de WTP-projectrisico's. Gebleken is dat deze aanpak, naast de continue monitoring van bestaande en nieuwe risico's, tot een verdere verbetering van het IRM heeft geleid. Dit omvat zowel de verdere toename van het IRM-bewustzijn als de kwaliteit van beheersing.

Voorts heeft het uitvoerend bestuur in aansluiting op de in 2021 uitgevoerde ERB in 2023 een evaluatie van het IRM doorgevoerd aan de hand van een IRM-volwassenheidsenquête. Conform IRM-beleid vindt een dergelijke evaluatie jaarlijks plaats voor zover in dat jaar geen ERB wordt uitgevoerd. Uit de uitkomsten van de evaluatie van het IRM volgt dat het volwassenheidsniveau op ieder onderdeel als tenminste voldoende wordt ingeschat. Het niet-uitvoerend bestuur spreekt zijn waardering uit voor de gekozen aanpak en de wijze waarop dit proces door de uitvoerende bestuurders wordt ingevuld.

Het niet-uitvoerend bestuur acht het een goede zaak dat het uitvoerend bestuur de huidige beoordeling van de risico's in de komende periode zal her-evalueren. Een aantal risico's wordt wellicht te zwaar beoordeeld waardoor na mitigerende maatregelen deze risico's nog altijd als "zorgwekkend" blijven staan. Een her-evaluatie kan daardoor tot nieuwe inzichten leiden en tot eventuele nieuwe beheersmaatregelen.

In 2023 heeft daarnaast een audit risicomanagement onder de verantwoordelijkheid van de sleutelfunctiehouder interne audit op de planning gestaan. Uit deze audit kwam naar voren dat het niveau van beheersing van de risico's met betrekking tot risicomanagement voldoende is. Het niet-uitvoerend bestuur stelt daarmee naar tevredenheid vast dat met een redelijke mate van zekerheid is vastgesteld dat de belangrijkste beheersmaatregelen in opzet, bestaan en werking effectief zijn.

335 **Toezicht op evenwichtige belangenafweging**

Norm: Het bestuur van PNB dient er voor te zorgen dat belanghebbenden zich op een evenwichtige wijze vertegenwoordigd weten door het fonds.

De niet-uitvoerend bestuurders zijn van oordeel dat een evenwichtige belangenafweging begint bij een goede vertegenwoordiging van alle belanghebbenden in het bestuur en het verantwoordingsorgaan. Binnen het niet-uitvoerend bestuur zijn de belanghebbenden op een evenwichtige wijze vertegenwoordigd. Voor het verantwoordingsorgaan geldt dit in mindere mate, omdat de leden namens de pensioengerechtigden in het verantwoordingsorgaan op basis van de daadwerkelijke verhouding actieven/pensioengerechtigden in het fonds ondervertegenwoordigd zijn. Aangezien de verwachting is dat het bestand actieven de komende jaren verder zal teruglopen is dit een punt dat in de toekomst extra aandacht vraagt.

Bij relevante besluitvorming binnen het bestuur wordt uitgebreid aandacht besteed aan een zorgvuldige afweging van alle belangen van betrokken partijen/groepen. In 2023 heeft deze afweging in bijzondere mate een rol gespeeld in de oriënterende discussies ten aanzien van mogelijke oplossingsrichtingen binnen de Wet toekomst pensioenen. Het niet-uitvoerend bestuur acht het van belang dat evenwichtigheidsdiscussies (en overwegingen) voldoende adequaat worden vastgelegd. In dit verband is vermeldenswaard dat momenteel een evenwichtigheidsmatrix wordt uitgewerkt die als toetsingsmiddel kan worden gebruikt bij de beoordeling van de nieuwe regeling op evenwichtigheidsaspecten.

355 **Bevindingen Auditcommissie**

De niet-uitvoerende bestuurders worden bij hun toezichthoudende taak ondersteund door een Auditcommissie. De algemene wettelijke opdracht van de Auditcommissie is vastgelegd in het reglement Auditcommissie. De Auditcommissie ondersteunt het intern toezicht door een gericht en diepgaand onderzoek naar de samenhang en uitvoering van het beleid. De Auditcommissie is naast haar wettelijke taak betrokken bij de vervulling van het sleutelfunctiehouderschap interne audit. Uit dien hoofde adviseert zij

de sleutelfunctiehouder over het audit(jaar)plan, de opdrachtbrieven en de periodieke rapportages aan het bestuur.

365 De Auditcommissie heeft voorts een eigen rapportage opgesteld over 2023. Deze rapportage is op 27 maart 2024 voorbesproken met het uitvoerend bestuur in aanwezigheid van een delegatie van het niet-uitvoerend bestuur. Vervolgens is deze rapportage formeel besproken tijdens het overleg van het niet-uitvoerend bestuur met de Auditcommissie op 17 april 2024.

Uiteenzetting adviezen Auditcommissie

370 De niet-uitvoerende bestuurders stellen naar tevredenheid vast dat de Auditcommissie zich in zijn algemeenheid goed kan vinden in de wijze waarop het bestuur inclusief het intern toezicht in 2023 heeft gefunctioneerd. Er is geen sprake van zwaarwegende bevindingen.

375 Het niet-uitvoerend bestuur deelt de conclusies uit het rapport en neemt de aanbevelingen over. Het uitvoerend bestuur wordt gevraagd om hierop te reageren. Dit zijn de belangrijkste aanbevelingen:

Aanbeveling
Per 1-1-2024 is de nieuwe Code Pensioenfondsen in werking getreden. De behandeling daarvan staat in het Jaarplan genoteerd voor 15/5. Dat lijkt misschien wat aan de late kant.
De AC vindt het zorgelijk dat het bestuur niet op voorhand geïnformeerd is over opkomende migraties GSAM/NN IP. Zodoende adviseert de AC het bestuur een audit te overwegen omtrent de beheersmaatregelen aangaande deze migraties.
De AC adviseert om nog eens goed stil te staan bij een onderdeel van het ESG-beleid en wel het aandachtspunt of PNB een groene dan wel een impact portefeuille nastreeft. Een impact portefeuille vereist een veel actiever beleggingsbeleid.
De AC adviseert te onderzoeken of er vanuit Best Execution (MIFID 2) oogpunt een volledige kostenrapportage kan worden gedeeld over 2023.
De AC acht het noodzakelijk dat er na 3-jaar opvolging wordt gegeven aan het punt omtrent de rendementsberekening. Tevens adviseert de AC om meer inzicht te krijgen in de rendementsberekening "rendement matching portefeuille geschaald naar verplichtingen".

380 De niet-uitvoerende bestuurders zijn wederom tevreden met het door de Auditcommissie uitgebrachte rapport. De waardering en dankbaarheid voor de expertise van de leden van de commissie en de effort die zij steken in hun werkzaamheden voor PNB zijn onverminderd groot. Het niet-uitvoerend bestuur spreekt zijn dank uit voor de grote bijdrage die de twee in verband met termijneinde in 2024 uittredende auditcommissieleden de afgelopen jaren hebben geleverd. De heren Verberne en Van Scheijndel hebben vanaf de invoering van het omgekeerd gemengd bestuursmodel zitting gehad in deze commissie, en hebben, naast hun inhoudelijke bijdrage, daarmee ook mede vorm gegeven aan een solide invulling en werking van 385 de nieuwe governance structuur van PNB. Het niet-uitvoerend bestuur stelt tot slot naar tevredenheid vast dat in een adequate opvolging van de heer Van Scheijndel is voorzien en de nodige stappen worden gezet om de continuïteit van deze commissie in zijn algemeenheid te waarborgen.

Toezichtthema's komend jaar

390 Het niet-uitvoerend bestuur heeft zoals hiervoor aangegeven voor 2024 een toezichtvisie opgesteld en enkele speerpunten geformuleerd die een centrale betekenis zullen hebben voor het toezicht in 2024. Naast

de in de nieuwe Code Pensioenfondsen benoemde thema's zijn enkele specifieke thema's geïdentificeerd. Deze betreffen enerzijds de in het interne audit jaarplan opgenomen onderwerpen (BCM, Uitbestedingsmanagement en Walk along implementatie WTP), door DNB benoemde toezichtthema's, alsook de volgende door het niet-uitvoerend bestuur geformuleerde specifieke toezichtthema's:

- 395 ▪ Implementatie Wet Toekomst Pensioenen. Gedurende 2024 zal er op verschillende onderdelen rond de WTP belangrijke voortgang moeten worden geboekt om een zorgvuldige en weloverwogen implementatie in lijn met de vastgestelde tijdslijnen mogelijk te maken. Het NUB zal hierbij in ieder geval specifiek de volgende punten beschouwen:
 - 400 ○ de evenwichtigheid van de transitie;
 - het samenspel tussen fonds en "sociale partners"
 - de beheersing van datakwaliteitsrisico's;
 - de realisatie van de planning en uitvoering door het UB; en
 - de communicatie over de aanstaande veranderingen naar de deelnemers;
- 405 ▪ De verdere geplande ontwikkelingen rond Maatschappelijk Verantwoord Beleggen, rekening houdend met de recente kerkelijke publicaties;
- Kennis en kunde binnen het fonds, en hoe dit optimaal kan worden gedeeld;
- Tijdige implementatie van DORA (Digital Operational Resilience Act, de Verordening digitale operationele weerbaarheid). DORA richt zich op ICT-risicomanagement met een focus op cyberdreigingen bij het fonds en uitbestedingspartijen van het fonds; uiterlijk in januari 2025 dienen instellingen "compliant" te zijn.
- 410

Utrecht, 17 april 2024

J.P.B. Brand (voorzitter)

415 R.J.B. Hoogma

A.P.H. Meijers

J.H.G.M. Teeuwen

P.J. Vergroesen (sleutelfunctiehouder interne audit)